

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Litteræ Annvæ Societatis Iesv Ex Provincia Mexicana, Anni 1608.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70405)

LITTERÆ ANNUÆ
SOCIETATIS IESV EX
PROVINCIA MEXICANA
Anni 1608.

Edeo ad annuas litteras Mexicanae nostrae Prouinciæ, ex quibus Paternitas vestra optimè intelliget fructum, quem ex adiumento proximorum, & propria Patrum omnium ac Fratrum in res spirituales exercitatione retulerunt omnes, maxima cum Dei gloria & toti⁹ nouæ Hispaniæ commendatione, quæ sibi Patres nostros ac Fratres adhibuit ad leuandas conscientias, Sacramenta recipienda, ac solaria in aduersis rebus reportanda; ex quibus maxima in nostros opinio aucta, studium & beneuolentia.

Atque Prouincia hæc Socios octoginta sex supra ducentos numerauit. Sacerdotes centum & triginta tres, Scholasticos quatuor & quadraginta, si tamen viginti tirones addas, Fratres verò Adiutores nonaginta octo: (quorum vndecim, qui hoc tempore nomina dedere,) in decem & octo domibus commorantes. Dom⁹ Mexicana Professorum aluit hoc anno Sacerdotes quatuordecim, ac totidem Fratres; si vnum excipias. Collegium Mexicanum Patres viginti tres, Scholasticos viginti & octo supra, decem Fratres Adiutores. Seminarium D. Gregorij Patres duos, D. Ildefonsi Patres tres. Scholasticos quatuor, Fratres verò ternos. Tepot-

zotlanum Collegium Sacerdotes senos, quinos Fratres, binos supra triginta, qui versantur in Probatione. Collegium Angelopolitanum viginti duos Patres, quorum seni tertiarij; Fratres octo: Seminarium D. Hieronymi Patres duos, totidem Fratres. Huaxacense Collegium senos Patres, Adiutores vndecim: Guadalaxaranum Patres quinque, Fratres septem, totidē Pasquaranum. Vallisoletanum tres Sacerdotes, Fratres senos. Zacatecana Domus ternos Patres, totidem Adiutores. Veræ Crucis quinque Patres, Fratres quatuor. Missio Lacunæ magnæ, siue las Parras, senos Patres. Tepeguara quinque Patres, Topiana siue S. Andreae operas decem. Cinaloënsis tandem Patres decem, Fratres verò tres Adiutores. Obijt hoc eodem tempore Sacerdos, viginti duo ad Societatem accessere, Pater vnus, Scholastici tredecim, Fratres nouem.

DOMVS PROFESSA MEXICANA.

OMnes in Professa Domo Societatis munera obire maximo non solum charitatis ardore, sed totius etiam vrbis fructu, qui non superiores tantum annos æquauit, sed etiam longè superauit: nam dies, ac noctes in carcere detentis, Nosodochijs, omnibusq; aduersa valetudine laborantibus præstò fuerunt; eorum miseriam inopiam eleemosynis subleuantem, etsi Domus ipsa egestate tanta laboret, vt septem supra viginti è nostris maximam ob annonæ penuriam vix alere poterit, quapropter necessitate coacti Patres, duo e-

le-

eleemosynas precariò emendicarunt, quibus ædes sacra, quæ hodiè per amplam constructur, breuius caperet incrementum, ac dum bini Patres argenti foudinas percurrebant, ipsis etiam fossoribus spiritualibus auxilijs magnum adiumentum præstitere; nam confessionibus, adhortationibus, ac Sacramentorum administratione miserimorum hominum animos tanto labore leuarunt, vt per epistolas P. Præpositum enixè rogarint; qui stationem Patribus prorogaret, vt & fructus cumulatiores, & solatium diuturnius esset, atque alter è nostris domum repetens bis mille argenti pondera sibi collata, in ædis sacræ structuram erogauit, tum alio sibi adiuncto Socio, qui à cōfessionibus Indos exciperet, messem repetijt; vbi omni ope destitutos homines Sacramentis munitos, ad patientiam, & salutis propriæ cupiditatem excitarunt, atque his excursionibus, & hominum illorum saluti prouisum, & nostrum templum inopia aliquantò subleuatum: nam cum indè vberimus vrbis huius pendeat fructus, sunt omnes in eius perfectionis desiderio. Et sanè hoc anno maximè processum in templi ædificatione, nam tecto ipsi nuper superposito obducti lateres plumbei, interius verò ligneis floribus summa incisis arte, atque auratis ad eò illustratur, vt ædi toti summam pulchritudinem impertiatur: opus verò ipsum ita feruet, vt futurum breui speremus egregium ac pulcherrimum templum.

Quadragesima horarum supplicatio instituta annis superioribus in æde nostra, Mexicanam urbem eò excitauit, vt aduolarint innumeri noua pietate ac inaudita penè frequentia; qui peccatis expur-

F s gata

gata conscientia panem sacrum excepere, arque maxima hominum omnium copia confessarios ita superabat, ut etsi quadraginta adessent qui competentibus aures accommodarent, maior etiam numerus desideraretur: qui autem sacram sumpserunt Synayim in æde nostra triū dierum spatio, duodecim mille capita numerabatur. Conciones præterea, parietum ornatus, ac Symphoniarum cantus ita cæteros illexerat, ut ijs diebus, quibus hominum effrenata licentia baccharur, nullus detineretur, quin animo ab Hilaribus semoto, ad preces accederet ad domum nostrā. Maximus etiam cereorum numerus ædem sacram illustrabat; nam Sodalitas Sacratissimo Christi Corpori dicata pōdera tria summa liberalitate est elargita, quàm plurimi etiam nobiles, ac ipse Illustrissimus Archiepiscopus per multos alios dono dedere. Diebus singulis Prorex Aloysius de Velasco, Regiusque Senatus ad templum accessere; quorum pietas ea fuit, quæ cæteros omnes ad maximam religionem excitaret. Nec defuit Archiepiscopus, qui iam in Hispania supplicationes has publicas regio quodam cultu vidisset institutas, nil tamē tale vel vidisse, aut sibi persuadere potuisse fassus est. His accessere Illustrissimus Alphonsus de Peralta Inquisitor, Archiepiscopus Argentei fluminis, vel ut vulgo referunt, delas Charcas, ac Episcopi duo; quorum aduentus omnes permouit ad summam pietatem.

Maximus etiam hominum conuentus accessit ad ædem nostram, eo quo die Festum Christi Domini Circūcisi celebratur, nam Archiepiscopus noster sacrum publicè decantauit, cum præter nobis
ster

lium omnium frequentiam, ac Religiosorum, Prorex etiam, ipseque Senatus adessent. Archiepiscopus verò vt singularem animi beneuolentiam, qua nostros omnes amplectitur, indicaret, apud nos die illa commoratus est.

Nec defuit nostrorum opera deuotis tristemibus, qui permulti sanè fuère, nam adhortationibus ad pœnitentiæ Sacramentum illos excitarunt, quod maximè profuit omnibus, nam aliquando is erat fletus ex dolore concepto scelerum, vt conscientiam apud Patrem expiare vix possent, ipsi etiam Scholastici coactam pecuniam discessus tempore in eos erogarunt, quo factum, vt ipsi dum exirent ab vrbe, præclara de Societate prædicarent.

MEXICANVM COLLEGIVM.

HOc in Collegio classes duodecim numerantur, in quibus nostri scientias publicè profitentur. Binæ rudimentis, tertia Humanioribus litteris, Rethoricæ quarta dant operam; tres sequentes Magistros habent Aristotelem explanantes, duæ quatuor S. Thomæ partes prælegunt, alia explicationi sacræ scripturæ dat operam, vltima tandem in ius conscientiæ incumbit: ex quibus maximum profectum consequuti sunt non tantum Scholastici nostri, sed etiam externi; qui verò theses hoc anno publicè disputarunt, duodecim numerantur. At verò Adolescentes quatuor & triginta Baccalaurei dignitatem in Scholis regijs publicè sunt consequuti, maxima ac noua Magistrorum omnium admiratione; quorum permulti cuput Aristotelicum sortiti ab Vniuersitatis Doctoribus

ribus, viginti quatuor horarum spatio tanto ingenij acumine prælectiones habuerunt, vt maxima præceptorum omnium approbatione adolescentuli Philosophum illum explicarent. Atq; hæc nostrorum fama externos etiam Doctores ita permouit, vt quam plurimi quodlibeticas quæstiones Societati dicarint. Pari pede literarum Humaniorum Studiosi profecere, qui publicis etiam disputationibus labores primos in studijs collatos maxima civium omnium commendatione demonstrarunt; ex his quadraginta ad varias Religiosorum familias hoc anno se contulere, quorum quatuor B. Virginis Sodalitium Societati peperit. In hoc autem Sodalitio maximo omnes studio in res spirituales ita incumbunt, vi nihil prætermittatur, quod vel pietatem, vel virtutis dignitatem augere possit, quod idem in altero efficitur ætate prouectorum; quò Scholastici cæteri, nobilesque permulti confluunt non paruo ipsorum profectu. Cum verò annis superioribus eleemosyna à nobili muliere destinata fuerit, quæ in carcere detentos per nostros erogatur, qui pecunia illa maximam eorum egestatem subleuent statis temporibus; nostri prandia publicè deferunt ad ipsos, quod eò magis urbem incendit ad pietatem, quod & ipsi Superiores & Pater Rector, & externi Scholastici edulij, ac cibis onusti cæteris communi quadam urbis totius commendatione præeunt.

Alij etiam ex nostris domi eleemosynas erogant in pauperes quotidie, qui pane, & carnibus ad ducentos reficiuntur, quibus etiam rudimenta fidei traduntur, quod etiam fit in plateis, ac vicis
omni-

omnib⁹, præcipuè verò quadraginta dialibus; dum Hispani, Indi, & Æthiopes, in Christianis præceptionibus instituuntur.

Virgines etiam permultæ matrimonio iunctæ, aliæ receptæ in sacra cœnobia Sacerdotis cuiusdam opera, qui cum apud omnes in maxima sit pietatis, & sanctitatis æstimatione, tanta viget autoritate apud omnes, vt quisquam nil aggrediatur, quod Religionis speciem præferat, quin eum consulat & certiolem faciat. Neque mulieres defuere in castitatis discrimine positæ, quæ summa egestate coactæ, pecunia non pauca ad scelera inuitabantur, vt inopiæ consulere, quibus tamen ab eodem Patre optimè consultum, quò facilius paupertatis incommoda ferre possint, & castimoniam asseruare.

Hoc eodem anno migravit ad Cœlos Pater Petrus Thomas, qui cum rebus militaribus adhuc Adolefcens in Insulis Tertiarijs esset intentus, adhortationibus, ac concionibus Patris Antonij Torres excitatus, liberalibus disciplinis sese tradidit, ac tandem in Societatem admissus nouam Hispaniam petijt, eo quo tempore Pater Petrus Diaz Procurator generalis eandem repetebat. Hic omnibus virtutib⁹ eo conatu operâ dedit, vt omnib⁹ summe sanctitatis seipsum præberet exemplar. Cum ergo admisioné Topiæ excurreret, vbi è corruptis vanarum superstitionum moribus gentiles ad Christianam vitam traducebat, tot labores ac incommoda perpeffus est, vt insanabili quodam morbo correptus, Mexicanum Collegium repetierit, vbi multis post doloribus animam Deo reddidit.

Præ-

Prædia etiam nobis benignè responderunt, præcipuè verò aucta ædis sacræ supellex, nam altaria quatuor sericis vestibus, auro atque argento contextis ornata, tum etiam Sacerdotum indumenta summa arte elaborata, neque tenui pretio comparata; quibus intextæ Sanctorum imagines. Dicatum etiam nouum sacellum D. Pontiano Martyri, cuius cineres ibidem conteguntur, adiecta etiam icone pulcherrima, & magno studio elaborata, & egregijs picturis ita illustrata, vt cæteras omnes nouæ Hispaniæ magnificentia superet, & splendore, quod sacellum nobilis cuiusdam viri liberalitas & munificentia erexit.

Coacta etiam hoc tempore Prouincialis congregatio Calendis Ianuarij, in qua communi omnium calculo Procurator Generalis electus est Pater Franciscus Vaez, quem Paternitas vestra probe nouit, cum superioribus etiam annis eodem functus munere Romam petierit, negotiaq; Prouinciæ huius maxima cum omnium admiratione, tum commendatione tractauerit.

SEMINARIUM DIVI ILDEFONSI.

ALuit Seminarium hoc decem è nostris, Patres tres, totidem Fratres Adiutores, Scholasticos verò quatuor, qui omnes maxima Superiorum approbatione, & in pietate & litteris Adolescentes instruxerunt. Ex Scholasticis verò externis centum, & quinquaginta quatuor commorati sunt, quinque & sexaginta, qui Theologiæ & Philo-

Philosophiæ dant operam, reliqui qui litteras Humaniores & rudimenta ediscunt, qui verò Magisterij dignitatem in Scholis publicis sunt consecuti, viginti septem numerantur, quorum ingenium non solum in quotidianis exercitationibus per spectum est, cum quotidie domi lectiones publicæ & propugnationes haberentur, sed etiam in regia ipsa Academia, vbi eam laudem sunt consecuti apud viros illos sapientissimos, vt eos vti studiosissimos Adolescentes, nomine singulari indies ornarent, & summa beneuolentia amplecterentur. Tres etiam Scholastici Philosophicas theses publicè propugnarunt; eodemque die, quo Anniuersaria Sanctissimi Ildefonsi celebrantur, maxima omnium lætitia Illustrissimi Archiepiscopi aduentus eandem domum illustrauit, qui singulari quodam gaudio ab omnibus exceptus est, ac interpretandum epigrammata, orationes, ac poëmata recitata, quæ & Adolescentum ostentarunt ingenia, & opinionem de Societate conceptã apud Illustrissimum auxerunt.

COL-

COLLEGIVM ANGELOPOLITANUM.

Quadragesimalibus ea fuit totius urbis frequentia ad conciones audiendas in templo nostro, ut superiores annos longe superarit; cum enim Iubilei tempore omnes ad aedem nostram accessissent, confessionibus, sacramentis, praecipue vero concionibus Patris cuiusdam permoti, domum nostram ita frequentarunt, ut aedes ipsa sacra tantam hominum multitudinem ferre vix posset, & si per ampla satis ac patens; Scholastici externi maxime profecerunt in litteris, in publicisque nobilium conuentibus egregium specimen dedere, quorum Sodalitium indies augetur magis, & pietate & adolescentum copia, ibi sacramenta frequentant assidue, ac adhortationes, praecipue vero diebus Beatissimae Virgini dicatis, in quibus post sacrum in templo solemniter celebratum, longa serie caelesti pane reficiuntur.

COLLEGIVM TEPOTZOTLANUM.

Collegium hoc Domum Probationis etiam amplectitur, aluitque socios triginta quinque. Operæ vero quatuor in Indorum Maxicanorum & Othomitarum institutione Christiana egregie insudarunt, nam nullus praetermissus est labor in horum salute procuranda, quod cum & ipsi optime cognouerint, domum nostram singulari quadam benevolentia frequentant, ac quoties occasio

casio fert, nostros ut Patres consulunt, quos & Patres ipsi minime sanè fefellerunt; nam cum pe-
stis quædam in illos grassaretur adeo, ut nullus pe-
nè vel periculosam saltem euaderet inualetudi-
nem, nostri eorum domos quotidie percurrentes
Sacramenta ministrarunt illis, adhortationibus ad
patientiam eos excitantes, cibisque hora consueta
corpora lethali morbo exhausta reficientes. Vi-
cinis etiam oppidis subuentum est. Tum quia & Pa-
rochi enixe id postulabant, tum etiam quia permulti
aliquem ex nostris peroptabant, apud quem crimi-
na sua quadam conscientie dulcedine lauarent.

Nouitij etiam in Tirocinij exercitationibus ita
se præstitere, ut in illis vitæ spiritualis fundamen-
tum maximum acceperit incrementum, nam præ-
terquam quòd officia domus abiectiora, & viliora
lubentissimo animo sunt amplexati: in oratione et-
iam & quotidiana meditatione ita profecerunt, ut
nullum tempus dignius putarent insumi, quàm
quod in Christi Domini sanctissima vita meditan-
da impenderent.

ÆDES SANCTI GREGORII.

A Gunt in hac domo Sacerdotes tres, & Frater
adiutor, quorum munus est concionibus, ac
Sacramentorum administratione Indis Me-
xicanis opem ferre, ac Cinis, qui ex oris occidenta-
libus huc aduolant, quorum sodalitiū maxime
frequentatur, ut etiam alterum à nostratibus In-
dis extractum, qui quotidie ædem sacram petunt
nostrorum illecti benignitate, & mansuetudi-
ne. Quare fructus quotidie augetur, & religio
sensim

fenfim ipſorum animis altius imprimitur. Præcipue
verò ingens hominum turba quadraginta diebus
ad templum acceſſit, ex quibus vberriſimum confe-
cuti ſunt fructum operæ noſtri, nam denuo expia-
ta ſunt totius vitæ ſuperioris flagitia, ac propterea,
eſſi permultis paſſuum millibus ab vrbe aberant,
itinerà lōgiſſima aggreſſi ſunt, vt crimina ſua apud
Sacerdotem è noſtris exponerent. Ac dum aliquan-
do Sacerdos quidam ipſorum linguæ peritiſſimus
concionem ad populum haberet, nobilis quidam
adoleſcens Indus ſeruis ſtipatus templum ingreſſus
eſt, qui aures ad Patrem accommodans, nouo re-
pente ſermone perterritus, ac commotus flere cœ-
pit, tum remotiorem locum, quo ad ſacras confeſ-
ſiones audiendas utebantur, ingreſſus, tanto pec-
catorum dolore excitatus, vt aditantēs omnes ma-
xima teneret admiratio: tum verò accito Patre, qui
ei præberet aures, peccata detexit, eo gemitu ex fla-
gitorum recordatione ſuſcepto, vt verba proferre
vix poſſet, peractaq; cōfeſſione nouā vitā exorſus
eſt. Qui ſodalitium adeunt, ſtatis temporibus ſa-
cramenta frequentant, egeniſque ac inopibus non
conſilio ſolum ac precibus, ſed etiam cibo, veſte,
pecunia illorum ſuſtentant tenuitatem. Bis hoc an-
no plus trecentis ſuę gentis pauperibus epulum de-
dēre, veſtes, eleemoſynasque multas magna ſpe-
ctantium voluptate, & intimo ſenſu pietatis diui-
ſere; alias etiam eleemoſynas erogant in pauperes
maxima liberalitate, præcipue verò mulieres duæ
nobiles, & ſatis opulentæ ſubſtantiam omnem per-
multis vrbis huius Religioſorum Ordinibus dono
elargiuntur. Alia etiam mulier ea nocte, qua Natales
Chriſti

Christi feriæ celebrantur, permultos pauperes domi suæ cibus reficiebat, ac operiebat vestibus; cum verò hoc eodem anno expleto munere, ad secretiora domus se contulisset, vt tanti mysterij contemplationi vacaret, somno tandem eucta, etsi aliquantò etiam euigilans, infantem Christum vidit hilari facie seipsam contemplantem, qui diceret: mulier, quæ pauperes cibus, & vestib⁹ excepisti nomine meo, scias non illorum, sed paupertati meæ indumeta te administrasse. Hæc cum accepisset ipsa repente exterrita, in genua procumbens lachrymas cœpit effundere, cuius beneficii recordatione tanta adhuc voluptate afficitur & solatio, vt sanè indicet eam animi iucunditatem Christum Dominum nocte illa mulieri fuisse impertitum. Quapropter hostis humani generis plebeculæ huic insidias moliri non desinit. Nam mulier quædam cum apud se cogitaret de arctiori vita incipienda, repente doloribus ita afficitur immisissis à dæmone, vt putarent omnes ab illo crudeliter diuexari; cum verò multis post adhibitis remedijs Patrem è nostris accessissent, cum primò eum mulier intuita est, tanto fuit affecta solatio, & conscientiæ maculis elutis pœnitentiæ Sacramento, admonita à Patre vt se B. Patri Ignatio enixè commendans, orationem Dominicâ ac Angelicam Salutatione tribus vicib⁹ recitaret SS. Trinitati, quam ipse summa semper veneratione coluerat, ad pristinum statum redijt. Idem etiam alijs mulierib⁹, quæ demonib⁹ afflictæ domi, postquam sordes conscientiæ confessione absterferunt, nil in posterum passæ sunt.

Pueri etiam, qui ex suburbijs, locisq; Mexico ad-

iacentib⁹ ad ædem hanc Christianæ doctrinæ & Musica discendæ causâ à parentibus deducuntur, hoc tempore maximè profecere, communi omnium Patrum approbatione.

COLLEGIVM GVAXACENSE.

Studium nostrorum qui hoc incoluere Collegiũ, ad res spirituales singulare in omnib⁹ respectum est; Scholæ etiam in literis, & virtutibus maximũ fecere progressum. Prima est puerorum qui primis rudimentis incumbunt, ac in Christiana eruditione instituuntur, diebus verò festis agmine facto per totam urbem fidei mysteria decantantes, publicè procedunt, tum in platea Pater adhortationem habet, celebri totius urbis frequentia. Tempore autem Quadragesimæ in publicis concionibus materia de peccatis explicata fuit: in Aduentu verò beatitudines octo declaratæ sunt, ex quibus maximum elicit fructum tota ciuitas. Aliæ etiam Scholæ magis, ac magis proficiunt indies, nam lectiones publicas habuere, in quibus & assiduum laborem, & acumen ingenij præ se tulere.

Sodalitium etiam, & nobilitate & virtute augetur; nam per multi ciuitatis primarij admissi sunt in aliorum cœtum, qui Sacramenta sapissimè frequentant maxima pietate.

Indis etiam nostri subueniunt, quo factum est, vt ipsi studium Patrum animaduertentes, quo ipsorum necessitatib⁹ inseruiunt, innumeri penè ad domum nostram aduolarint, nec passũ est, vt quidquid peroptarent ipsi, illic non assequerentur: imò & ipse Pater Rector illorum linguæ perit⁹, sexto quoque die

die ad illos concionatus est, ingenti Indorum multitudi-
 ne vnde quaque confluyente. Erectum etiam
 ab ipsis sacellum in Archangeli Michaëlis honorem,
 quem præcipuo quodam cultu omnes veneran-
 tur, ac in mēse Septēbri, cum semina emortua penè
 viderentur nimia terrę siccitate, ipsi longo ordine
 facto, volūtario cruciatu flagris se conciderunt; at-
 que factum est, vt vota piorum hominum Deus
 audierit, nam eodem die erumpente imbre, com-
 munem calamitatem maxima deinde Maizij co-
 pia subleuauit.

Instituta etiam hoc anno quadraginta horarum
 supplicatio, quæ quia ab omnibus vti cæteris in vr-
 bibus, summa veneratione & communi vrbis to-
 tius approbatione excepta est, supersedebo narra-
 tione.

COLLEGIA GVADALAXARENSE,
 Pasquarense, & Vallisole-
 tanum.

Etsi ciuitas hæc Guadalaxarensis non satis am-
 pla, in eaque quàm plures Religiosorum Or-
 dines commorentur, ea est tamen totius
 vrbis in nostros benevolentia, & amor, vt ad do-
 mum nostram semper confluant non paruo anima-
 rum suarum profectu. Scholastici etiam, qui classes
 domi nostræ frequentant, præterquam, quòd in
 litteris egregium de se specimen dedere, tum verò
 maxime in Sodalitio Beatissimæ Virgini dicato fre-
 quentando, nam diebus festis sacratissima Synaxi
 reficiuntur, ea pietate, & religione, vt parentes fi-
 liorum vestigia sequentes, idem ipsi sint aggressi,

quare cum diebus illis, quibus sanctissimæ Virginis mysteria celebrantur, Scholastici Sacrosancto Christi Corpore pascantur, cum & id iam parentes præstent, tanta est ijs diebus domi nostræ copia, qui ad conscientiaë maculas pœnitentiæ Sacramento eluendas confluunt, vt confessarij aliquando desidererentur: sæpe etiam nos dochia inuisunt, illosque cibis recreant, ac pecunia.

Iubilei festum hoc etiam anno inceptum in templo nostro, quo omnes religiosorum familiaë confluxere, tanta pietate, vt ad multas horas quotidie sacrosancto Christi Corpori assisterent.

Nobilis etiam mulier in sacello Icone, & alijs ornatibus illustrando, quadraginta argenti pondera impendit. A Sodalibus etiam ipsis Congregationis Beatissimæ Virginis institutum est, vt singulis annis eleemosyna in Virgines, quæ matrimonio iungantur, maximaliberalitate erogetur.

Hispanis etiam, æthiopibus ac Indis opem tulerunt catechisticaë doctrinaë institutione, quo effectum, vt optimè percalleant fidei nostræ mysteria, & nostros maxima beneuolentia prosequantur.

In Pasquarenfi Collegio quæ acciderint noua nondum perlata sunt: operæ tamen illic commorantes maritimas illas oras percurrendo, Indis maximo fuerunt subsidio.

In Vallisoletano degunt Sacerdotes quatuor, Scholasticus vnus, Adiutores quinque, quorum alius pueros legendi rudimenta docet, cæteri in res domesticas incumbunt. Hispanis etiam Patres, ac Indis præstò sunt, nil penitus prætermittentes, quò ipsorum profectum, ac salutem nostri consequi possint,

sint. Supplicationes etiam publicæ celebratæ communi omnium voluptate, & solatio; nam ex oppidis permultis ab hac vrbe non longè dissitis innumeri aduolarunt ad ædem nostram, qui peccata confessione deponentes, cœlesti pane refecti sunt, quod etiam præstant singulis mensibus non pauci; alij etiam singulis hebdomadibus, maximo cum lucro animarum suarum.

SEDES GVATIMALENSIS.

SVperioribus annis de Guatimalensi Sede Paternitas vestra certior facta fuit, atque quanto illorum populorum fructu Patres quidam regionem illam petierint: cum verò fructus indies amplior cogeretur, adiuncti illis operæ duo, ac Pater Christophorus Brauus, qui Patris Prouincialis mandato illam inuiserent, qui postea hanc scripsit epistolam. Ad hanc urbem tandem accessi maxima gratulatione omnium; præcipuè verò Illustrissimi Episcopi ac Regij Senatus, qui domum nostram petentes inuisere, postea verò enixè postularunt omnes, vt Societas nostra sedem poneret in hac vrbe, ac scientias edoceret Adolecentes, nil optabilius illis accidere posse arbitrantur. Atque quidam Regius Senator, cum de Societate publicè verba faceret, Hispaniam se nunquam relicturum falsus est, nisi prius cognouisset nostros in hac vrbe commorari. Neque tamen res nostræ adhuc ita compositæ erant & ordinatæ, quin magna paterentur incommoda, præsertim ob ædem sacram, cuius angustia ea erat, vt per pau-

cos vix homines pateretur , quare incommodis
 prouifum, templumq; est per amplum fatis dele-
 ctum vbi Societatis munera obiri poffint in popu-
 los ; nam cum ad nostros accedant innumeri , vt
 vel conciones audiant, vel peccata detegant , aut
 remedium aliud fibi acquirant ad salutem animæ
 confequendam, amplitudine nouæ ædis fape èt e-
 xcitantur ij, qui vel nunquam templum nostrum
 ingreffifunt , vel Societatem adhuc non cogno-
 uerunt. Ipfa die Circumcifionis Domini nostri pri-
 mum facrum maxima celebritate decantatum est,
 cui Præfes, Regius Senatus Religioforumque fa-
 milix aſtitere, quo tempore is fuit ardor omnium
 ad aperienda crimina apud nostros, vt maxima te-
 neret ciues omnes admiratio. Duo præterea ex
 nostris regionem hanc excurrere, qui cum nostros
 vel vidiffent , ac multis antè annis Sacerdotum
 indigentia ad Sacramenta parum accessiffent , is
 relatus est fructus , qui ab omnibus potest exco-
 gitari. Hæc ipse Pater Christophorus, qui poſtea
 magnam de nostris ad reditum animo conceptam
 opinione mihi aperuit, cum verò nil adhuc
 ad manus nostras de missione hac per-
 uenerit, dicta fuffi-
 ciant.

ÆDES

ÆDES VERÆ CRVCIS.

ET si eleemosynæ, quibus Domus hæc alitur, ex onerariæ classis aduentu pendeant, adeò vt ipsa ciuitas maxima patiatur incommoda, eo quo anno non appellit ad oras nostras, sicut euenit hoc tempore; ea tamen ciuium omnium beneuolentia & amor fuit in nostros, vt multas in ipsos eleemosynas erogarint, Patribusque animos addiderint solum emendi, vbi Domus nostra extreretur; cum antiqua nostris pariat in valetudines ob aëris intemperiem: atque cum noua Domus in vrbe media erecta sit, plurimos nobis acquisiuit, qui domum frequentantes conciones audiunt, & Sacramentis sæpè muniuntur, atque permulti Patrum suasionibus totius vitæ flagitia sacra confessione expiarunt, nouamque viuendi normam delegerunt, præcipuè verò quadraginta ieiunij diebus, in quibus tertio quoque in æde nostra sacra diuerberatione voluntaria corpora coërcuerunt, quæ omnes vrbis primores animo optimè meditantes, Societatem nostram & admirati sunt, & maiori beneuolentia prosequuntur.

DOMVS ZACATECANA.

IN hac æde munera omnia Societatis exercentur à Patribus, maximo omnium hominum huc aduentantium profectu, nam cum hic argenti fodinæ reperiantur, hominumque vis ingens huc confluat, fructus semper nobis paratur amplissim⁹, permulti enim retrò actam vitã cōfessionibus

G 5 dete-

detegunt, auersionesque multo tempore internis odiis excitatae condonantur, atque iam usu compertum, ut quoties dissidium aliquod erumpat, Patrem adeant, qui pacem componat, quare Societatem singulari quodam amore diligunt omnes, præcipue verò Religiosorum Ordines, qui Patres nostros inuitant, sæpe ut ad populum in suis adibus sacris concionentur.

In carcerem coniectos etiam inuisunt, ut illos & penuria leuet, & confessionibus aures omnibus accommodent. Cuiusdam viri filius ob perpetrata scelera Cruci damnatus fuerat, nostrorum tamen precibus à morte iam imminente adolescens, parentes verò ab illo dedecore liberati sunt.

Indos etiam omni conatu Patres adiuuant, nam præterquam quòd operæ ad id destinati sunt, qui sint illorum conscientia iudices; diebus etiam festis adstant concionibus, & in Christianis præceptionibus instituuntur.

Hoc anno erectum B. Virginis ab Angelo salutæ Sodalitiū, cui nobiles omnes summa voluptate, & gaudio nomina dedere, quod sane maximam omnibus affert utilitatem, nam conscientia maculas pœnitentiæ Sacramento frequenter eluunt, sacrosanctoque Altaris Sacramento reficiuntur. Sodalitium suppellectili ornatū, præcipue icone quadam, quæ millibus supra quingentis auri ponderibus comparata est, alius lampadem argenteam dono dedit, quidam etiam horum exemplo permoti, elemosynas non tenues maxima pietate sunt elargiti.

Ipsi etiam Scholastici, qui in litteris progressum
maxi-

maximum fecerunt, singulari, & nostrorum & ciuium commendatione sodalitium suum frequentant, sacramentisque singulis accedunt hebdomadibus, vt omnibus qui norunt illos, modestiæ, & virtutis maximum specimen præbeant.

MISSIONES HVIVS PROVIN-
ciæ Mexicanæ.

IN his missionib⁹ Patres quadraginta duo, fratres verò Adiuutores tres versantur, qui quotidie laboriosam nauant operam in excolendis barbaris hominibus, vt eos partim à gentilibus superstitionibus ad veram Christi Religionem abducant, partim verò in opere inchoato Christianæ fidei firmos reddant ac stabiles. Quo fructu hoc præcipue tempore permotus Dominus Aloysius de Velasco nouæ huius Hispaniæ Prorex, eleemosynam, quam annis singulis in operas illic commorantes erogabat, maxima liberalitate auxit, quæ ex arario Regio exiguntur. Nouissime verò cum indies innumeri penè gentiles Christianam fidem amplectererentur, ac operæ permulti desiderarentur, qui falcem mitterent in messem, tredecim Patrib⁹, qui suppetias ferant cæteris, quatuor millia ponderum argenti Prorex gratissimo adiecit animo, cuius sanè liberalitas, & optima de nostris opinio Neophytis illis animos addidit, vt quam nunc fidem amplexi sunt, maiori studio foueant. Aliam etiam eleemosynam singulis missionib⁹ dono dedit, quæ in puerorum Neophytorum seminaria singulis in sedibus excitanda coniiciantur, quod maximum nouæ huic Christianæ
Reipu-

Reipublicæ afferet emolumentum. Cum enim Adolescentes nobiles, & Caciquiorum filij Patrum gubernationibus summittantur, expertum est sæpè numero eos, qui à teneris annis fidem apud Patres nostros imbibere, ad Christianam pietatē naturā grādiōres semper promovisse: insuper adiecit Prorex Regijs sumptibus sacras ædes refici, si quæ minabantur interitum, aliasque per multas excitari, quæ amplæ sint, & perpulchræ, eademque pecunia sacra suppellectili, iconibus, musicis instrumentis, ac campanis illas ornari, quibus omnibus sanè indicat, nihil magis, quàm gentiliū horum salutem illi curæ esse, quod & cum nostros alloquitur, sermone confirmat.

MISSIO PARRÆ VEL LACVNÆ
magnæ.

QUæ ad hanc missionem spectant fructumque maximum, quem ipsa tulit ob avidū laborem sex Patrum, qui ibi commorantur, Paternitas vestra ex Patris Aloylij de Ahumada litteris percipiet, Superioris eius Domus, qui sic ait. Exordiar capita rerum ab ipso, quod etiam Deus Optimus hoc anni initio exorsus est, nam in ualedudo quædam non in Indos solum debacchata est, qui Christianam Religionem amplexi sunt, verum etiam in gentiles ipsos, ut quàm plurimis vitam ademerit, præsertim verò grandioribus natu, ac senibus, nam paruulis uti in noxijs aliquantò ipsa percipit, cum ex ipsis quinquaginta supra centum tantum desiderati fuerint, qui euolarunt ad Superos,

ros, quod etiam de cæteris omnibus speram⁹, cum à nostris nullus labor fuerit prætermiffus illos adiuuandi: nam homines hi ad eò barbari sunt, vt nihil præterea vtantur ad sanitatem recuperandam, quàm igne ac ferro: atque hæc pestis illos ita perterrituit, & præcipuè deditos gentilibus superstitionibus, vt tantum cogitarent quemadmodum Deorum iram auerterent. Nam sæpè illos admonebant medici, seu potius aruspices, quos texocanes vocant, vt tanto malo illis impendenti prouiderent, aiebant enim morbum illum multis antè diebus se præuidisse, qui omnes domorum ostia cultris, cuspidibus lapideis, aquilæ vnguis armabant, nè pestis, vt ipsi aiebant, cum accederet, pedem inferre auderet; qui verò fidem Christianam colebant, ædes Crucibus ac aqua benedicta, se autem precibus muniebant, & orationibus. Sed inter cæteros quidam ex ipsis somniatoribus ætate iam penè confectus, gentes cœpit adhortari, vt nouis relictis sedibus ad montes appellerent, nè Patrum timore detenti vitam miserimè perderent omnes: cui Neophytus respondens, nullum, inquit, esse locum, quo ira Dei non pertingeret, recentiores tamen quidam falsis pessimis hominis suasionibus excitati, scopulos ac cautes iterum petiere. Verum adhuc non aberant ab oppidanis duodecim leucis, cum mortali ægritudine sunt afflicti. Pater verò cui eorum cura cõmissa fuerat, de ipsorum fuga certior factus eos insequutus est, duobusque post diebus in ipsos incidit morbo partim, partim verò fame consumptos, quod cum mente agitasset Pater antequam
domo

domo exiret, cibos pararat, quibus miserimos re-
fecit, qui adhuc viuebant, & cum illos solatus
esset, pœnitentiæ Sacramento excepit, inter quos
vetula quædam aderat sacris fidei mysterijs tan-
tum initiata, quæ vltimum iam spiritum agebat,
cumque iam nil sensibus perciperet, illam Pater
proprio nomine salutauit, tum illa è mortis repen-
tè faucibus aliquantò erepta locuta est, ac baptis-
mum petijt, quo abluta post horam euolauit ad cœ-
lum.

Mos est apud Tepeguanes, vt eo quo tempore
pestis grassatur, si puer edatur in lucem, illam ad-
uersam valetudinem infantis causâ sibi suadeant
ortam esse, cum autem eo tempore Caciuij
cuiusdam vxori puer natus esset, barbari omnes
ad mulieris domum confluxere, cucurbitisque,
faretris, spiculis, ossium serie puerum interimere
conati sunt, vt ipsius morte communis vita om-
nium seruaretur, quod cum mater præsensisset, fi-
lium aliò ablegauit, qua de re ira inflammati Indi
oppidum repetunt, ubi puer detinebatur, graui-
que exorta contentione arcibus immani crude-
litate insæuire cœperunt, ac cum nihil proficerent,
domum senis cuiusdam, qui patruus infantis cen-
sebatur, incendentes, ipsam senemque combusse-
runt, verum hi omnes aduersa valetudine correpti
breui consumpti sunt, innumeri etiam Mappini
accolæ diem egerunt vltimum, vt opus esset quo-
tidie effossa terra permulta hominum cadauera ca-
daveribus ingerere.

Hæc tot hominum miserima clades,

quæ

quæ eò putatur infelicioꝛ, quò permulti non de-
fuère, qui publice assererent, aquam salutarem, qua
baptizati fuerant, tot hominum centurijs mortem
intulisse.

In plurimis tamen, de quorum salute pauca, vel
nulla nobis spes inerat, maxima eaque certissima
prædestinationis argumenta perspecta sunt, nam
quidam exacta ætate conuersioni adeò restiterat,
vt nullo vnquam tempore salutari Baptismo ex-
piari pati voluisset, aliquando tamen cum Pater
illi Beatæ Virginis, ac infantis Domini nostri ima-
ginem contemplandam obtulisset, postquam eam
intuitus est, baptismum enixè petijt, qui in Chri-
stiana fide satis instructus aqua ablutus est, paucisq;
pòst diebus expirauit.

Caciquius quidam cum iam de salute propria
desperasset, animi labe, quam in omni vita colle-
gerat expiatus, cæteros accolas graui sermone allo-
quutus est, vt primùm Patrum dictis semper fo-
rent audientes, neque vllò vnquam tempore pa-
terentur, quin Deo Optimo immortales agerent,
quòd simulacrorum abiecto cultu, luce diuinitus
immissa ad Christianam Religionem redacti fuis-
sent.

Nunc autem permulti ex his qui aufugerant,
oppida repetiere, alios etiam gentilib⁹ superstitio-
nibus oppressos secum adducentes, vt sacra fidei
institutione imbuerentur. Puer quidam febribus
adeò detinebatur, vt nullum iam cibum capere
posset, cui cum Pater Euangelium recitasset, viri-
bus cibo protinus refectis, sanitati restitutus est.

Adolescens aliquantò stupidus morbo quo-
dam

dam oppressus mente adeo destitutus est, vt penè parentes occideret, ac cum quidam funibus eum obligassent, sapius ingeminabat, vt cum primum solueretur, in seipsum manum iniecturum, ac in inferna ruiturum, seque dentibus adeo impetebat, vt astates omnes deterreret, quem cum ad Patrem detulissent, B. Virgini precibus eum enixe commendauit, Euangelioque recitato ac signato aqua benedicta, ad pristinum statum restitutus est maxima omnium admiratione.

Atque hoc anno, qui salutari lauacro expiati sunt, sexaginta & ducenti numerantur in hac Missione.

MISSIO TEPEGVANORVM.

Missio hæc in capita quatuor superiori anno seiuncta fuit, quibus etiam totidem Patres præsent, qui non parum elaborant, vt ad sanctum Christi cultum redigantur, Christianique Neophyti rudimentis imbuantur. Nunc certiore faciam Paternitatem Vestram de perpetua animi contentione, qua Patres nostri insudarunt, vt barbari homines, acerrimique bellatores nostrorum suauitate molirentur, ac tantopere elaboratum, vt immanitate deposita mores induerint faciliores. Quotidie ergo magis Cathechismo expoliuntur, hilariterque Christianæ fidei dogmata recipiunt, atque quæ semel Christiana initiamenta amplectuntur, nunquam deserunt, quotidie ad templum aduolant, vt preces ediscant, quod eò præstant lubentius, quò nil intelligunt gratius se Patri facturos. Eadem confidentia infantes illi offerunt baptifmate

mate inficiendos, qui cum Patrem ad ipsorum capita percipiunt aduentare, agmine facto illi obuiam fiunt ad octo mille passus, & quod maiorem incutit admirationem, quod cum gens hæc ad sacrum Christi cultum nouissime redacta fuerit, maxima tamen fiducia, & simplicitate apud nostros commemorantur. Festa etiam Domini nostri & B. Virginis maxima voluptate celebrant, ad quæ aduolant innumeri, qui postea in orbem redacti consuetis saltibus diem hilariorem præstant. Neophyti omnes hoc Paschate animos peccatorum sordibus eluerunt, quorum aliqui panem etiam cœlestem acceperunt, quod sanè cæterorum auxit desiderium ad eandem mensam accedendi.

Duobus in locis solemnia maioris hebdomadæ celebrata sunt, vbi agmina Indorum corpora flagellis crudeliter diuerberarunt.

In hos irrepsit hoc anno morbus quidam acerbissimus, qui occidit innumeros, his omnibus Patres semper præstò fuerunt, quibus Sacramenta omnia administrarunt, ac cibis quotidie refecerunt, inter quos permulti infantes, qui baptismo suscepto ad cœlos euolarunt, præcipuè verò quidam felicè fortunâ sortitus est, nã morbo ingrauescète barbari arrepto infante, ante baptismũ cuidam idolo sacrificare decreuerant, ne morbus longius serperet, quod cum Pater percepisset, puerum à carnificum manibus extractum baptismate infecit, qui illico mortem cum cœlesti vita commutauit.

Mulier quædam in aduersam valetudinem inciderat, cuius salutis cupidus maritus, Indam (quæ antequam baptismate ablueretur, maleficis artibus

H

deuincta

deuincta fuerat, multosque ad pristinam salutem antea redegerat) exorauit, vt vxoris suæ saluti consuleret, cui illa, iam se Patri promissione obligasse antehac, maleficam artem non exercendi, si tamen veller, infirmam Crucis signo Christique Domini & B. Virginis Mariæ nominibus inuocatis, munituram, quo expleto breui mulier sanitati restituta est.

Pacem superiori tempore initam, quotidie fouent ea fidelitate, vt flagitium aliquod nunquam perpetrauerint, vti antehac, non aduersus Indos solum, verum neque aduersus Hispanos, quod sæpe numero eueniebat, sed omnes fraterna quadam dilectione, & charitate inuicem sibi præstant auxilia cum occasio tulerit. Cum enim Tepeguanes ad terram incolendam, feminaque Maizij iacienda se contulerint, tanto ardore, & cupiditate in hoc incumbunt, vt illos mercatores citi s dicas, quàm bellatores, eosque fructus colligunt, vt Hispanis omnibus panem subministrant, nam quod non multis ante annis sex auri ponderibus vendebatur, nunc vno tantum comparatur, atque his quasi nundinis politiores redduntur, nam Hispanico more se induunt, pecuniolamq; student asseruare. Ante actio Vere Indus quidam relicta sede aufugit, atque vt aiebant, animo in Hispanos conspirandi, quod cum ipsius consanguinei percepissent, Hispanos admonuerunt, ne omnino fidem illi adhiberent, viatoribusque itinera tuta reddebant, ne pessimi hominis fallacia in aliquod damnum inciderent.

Patres etiam nostros, qui illorum saluti dant operam, singulari amore prosequuntur, ac nil vnquam

quam aggrediuntur absque eorum sententia, & consilio.

Patrem, qui interiora accolarum capita inuisere cupiebat, admonuerant Indi pleriq; de communi imminenti periculo gentib⁹ illis, ob dissidia quadam inter duos Caci quos oborta, nam vni⁹ gnatus, qui matrimonio coniunctus erat cum alterius filia, ob contentionem quandam spiculis crudeliter vxorem interemerat, atq; hoc acciderat in oppido Tapes populorum Tepeguanorum capite, ubi totius Regionis illius bellatores accerrimi, & crudelissimi commorantur, atque eò prætergressa reserat, vt armis offensiones dirimerent. Pater verò, vt horum animos satis incensos conciliaret, oppidum petijt, longoque sermone ipsis suavit, vt dissensionibus omisis, pacem inter se quadam dilectione conciliarent, quod & opere præstitum est; nam illico sedatis cõtentionibus, nouo affinitatis vinculo pacem instaurauere. Et sane mirandum est tam breui tempore hos ita conciliatos esse, nam superioribus annis, vti nationes ad bellum semper paratissimæ, ita ab iracundia nunquam sibi temperabant, quin prius hostes omnes igne, & ferro consupsissent, quorum armis adeo præterriti fuerant Acaxees populi à Tepeguana Regione non longe disiti, vt iam ignorarent quid caperent consilij. Nam innumeras quotidie molestias ab illis patiebantur, vsque adeò, vt illos tanquam seruos pretio emptos haberent Tepeguani, nam tributa quotannis exigebant, mulieres eripiebant, expilabant tuguria, vt Acaxees infinitis penè molestijs cõsumpti, fugam quotidie meditarentur; sed nostrorum studio, ac incredibili

dibili penè animi contentione data opera, vt omiſſis offenſionibus animos conciliarent, & ſibi inuicem ſemper auxiliarentur, quam tranquillitatem, cum Acaxees experti eſſent, regionem Tepeguanam petentes, immortales Patribus gratias reddidere, qui etiam à Tepeguanis ſumma benignitate, & amore fuerunt excepti.

Superioribus etiam menſibus maxima exorta eſt diſſenſio inter Tepeguanos alios, ac indigenas quosdam, qui Taraumari dicuntur, atque id erat omnium lethale odium, vt ſe inuicem perdere crudeliter cuperent, cuiusdam tamen è noſtris conſilio breui tempore conſumptum eſt. Multi autem ex his Taraumaris in magno baptiſmi ſunt deſiderio, ac cum eius Prouinciæ Gubernator, Pater Rector atque alij Patres, de hoc ſermonem haberent, cum ipſe pri^o harum gentium vim maximam cognouiſſet, Patres adhortatus eſt, qui meſſem ingrederentur, ac gentiles illos Chriſtiana fide imbuerent, nam aiebat per litteras Proregi ſignificaturum operarum inopiam, vt ſaltem duos è noſtris cæteris adderet, quod & præſtitit Excellens Prorex, maximoque fuit Patribus illic commorantibus ſolatio, nam id oſtium eſt ad innumeras gentes, præterea etiam abſque vllò militum diſpendio, nam Indi illi Hiſpanos dilectione non ſatis diligunt: cum enim aliquando intellexerint ipſorum ſocios ab Hiſpanis diuexari, odio potius quam amore illos proſequuntur, & vt dicam, quod ſentio, cum Indi Tepeguani ante baptiſmum bellatores ſe ſemper præſtiterint, adeò vt cæteris omnibus maximum timorem incuſſerint, cum tamen Euangelium ſuſ-

cepe-

cepere, pacemque cum omnibus alijs accolis ini-
erunt, nil vnquam perpetrarunt, quod Christianè
viuendi rationem non oleret. Hi autem qui Ca-
tholica doctrina nunc imbuendi sunt, in valle com-
morantur, qui nomine Diui Pauli nuncupatur.

TOPIÆ ET SANCTI ANDREÆ

missio.

INter cæteras missiones, in quibus maximo cum
animarum lucro nostri commorantur, præcipuè
censetur hæc Sancti Andreæ, vbi Patres Chri-
stianorum viginti millibus Sacramenta administra-
runt ingenti labore, assiduaque corporis conten-
tione, nam gens hæc barbarissima erat, etsi paucis
post annis cum ipsius mutatione legis mores ipsos
etiam mutauit, cum autem missionis huius capita
ad nos adhuc non peruenerint, (nam trecentis
leucis ab hoc Mexicano Collegio disita est) ideo ea
tantum exarabo, quæ ex quibusdam eorum Pa-
trum litteris percepimus, vt Paternitas vestra de
hac noua Christiana Republica certior fiat.

Atque Pater Alonsus Ruizius sic ait: accepi lit-
teras ac Iubilei indulgentias, tempore Quadragesi-
mæ, quem omnibus, qui tunc mecum aderant ex-
plicauit, maxima illorum voluptate. Supplicationes
quadraginta horarum celebratæ sunt, ea hebdo-
mada, qua historię Christi Domini patientis reci-
tatæ sunt, omnesque peccata confessione depo-
suerunt, voluntariam etiam de se sumpserunt pœ-
nam octingenti. Referatum etiam Christi Domini
corpus eo ornatu, qui ad maximam pietatem In-

dos excitauit, vigintique cœlesti sunt excepti conuiuio. Post Pascha oppidum Sancti Andreae petiuimus, vbi confitentibus aures dedimus, omnesque, si tres excipias, repetiere confessionem omnium a pueritia criminum. Patres conciones ad populos habuerunt maximo Indorum profectu, atque agminibus factis, acerbissimam necem Christi Domini maxima cum pietate celebrauimus.

Xiximes populos non longè hinc disitos ingrediemur cum aduenerit Gubernator, quem quotidie expectam⁹, vbi fructus vberissimi nobis paratur.

Pater verò Iosephus Lomas, de populis illis, qui ipsius curæ commissi sunt, sic scribit. De his nil præterea dicam, quàm omnes ad eò barbaros esse, ac incultos, vt nudi semper incedat, præcipue verò mulieres, magicisque artibus ad eò deditæ sunt, vt nil vnquam aggrediantur dæmone inconsulto, quæ ratione se inuicem quotidie miserandum in modum necant. Cum enim hoc anno morbus quidam regionem hæc occupasset, omnes agmine facto domum insignis cuiusdam præstigiatoris ingressi, dæmones inuisis artibus exorare cœperunt, qui ab eis morbum illum auerterent: at illicò specie hominum induti non pauci dæmones illos solati sunt, quod ingruentem inualetudinem è medio illorum tollerent. Cum verò ad multam noctem in his præstigijs immorati essent, & Caciuius quidam Neophytus eos esset intuitus, non parum perterritus Iesum, & Mariam implorare cœpit, protinusque dæmones aufugerunt. Vetula quædam cū domum reuerteretur, eam expilatâ inuenit, furoreque percita amici ædem ingressa, in furē incidit; tum ipsa

re te-

Te tenui subtrahere, vindictam, inquit, de vobis sumam, eodemque die vespertino tempore, fulgure cœlitus erumpente, quinque in ea domo commorantes protinus extincti fuere, etiam combusta domo.

Verum, & in vepribus pulcherrimi aliquando flores occultantur; & inter homines adeo feros & barbaros, non desunt qui Christianam, & piam vitam vivunt. Nam præterquam quod multi infantes morbo consumpti ad cœlos euolarunt, binæ puellæ argumentum non leue de sua prædestinatione nobis demonstrarunt. Altera etsi morbo maxime detinebatur, dies tamen ac noctes in Catechistica Doctrina repetenda insumebat, usque dum ad cœlos emigravit: altera etiam aduersa valetudine in grauescente, cum ad mortem accederet, noua quadam affecta voluptate, en, inquit, cœlos petam, nam nobilis, ac pulchra quadam mulier me præstolat, atque illico expiravit.

Patris verò Alfonsi Gometz litteræ sic se habent. Sex Indorum capita nostro studio commendata sunt, quibus quotidie fidei Christianæ præceptiones explicamus, gentes sunt facilioris ingenij, etsi strenui bellatores, nam cæteri omnes hos maximi faciunt, qui Sobaibæ nuncupantur. His etiam quadraginta dialibus peccatorum sordes expiarunt omnes, quod singulare mihi attulit solatium: nam facili negotio peccata detegunt, eò quod à mēdacio penitus abhorreant. Hoc etiā tēpore ipsa

Regio fame adeo diuexata est, vt accolæ plurima incommoda passi fuerint, nam flumina ob ingruentes aquas ita occupauerant omnia, vt etiam femina consumpserint, nunc sacras ædes instauramus erigimusque firmiores, ne ventorum tempestate corruant. Ac vt ipsa intelligat Beatū etiam Patrem Ignatium miseris his subsidio aliquando fuisse: mulier quædam cum iam ad partum appropinquaret, foetum nullatenus emittere valebat, verum cum baptismum suscepisset, illico peperit, doloribus tamen adhuc intensis agitabatur, nouitque infantem alterum in vtero detineri, cum vero adhibitis mulieri medelis omnibus, adiectis etiam Sanctorum precibus, & Reliquijs nil profecissent, imposito illi quodam osse Beati Patris nostri Ignatij, quod apud me seruabam, illico alterum emittit infantem adeo quassatum, vt omnium sententia mortuus videretur, pauco tamen post tempore cum membra aliquantò dimoueret, salutaris aqua illum ablui, protinusque sanitati restitutus est.

Et si oneraria classis nouissimè discessum maturaret, eo quo tempore litteræ sancti Andreae Missionis delatæ fuere, ea tamen scribimus de sedibus his, quæ & temporis ipsa breuitas patietur, paternitati-que vestræ iucundiora fore sperabim⁹. Quare Pater Alonsus Duizius, qui in Regione illa nostris Patribus præest, sic ait. Hoc anno Sociorum nostrorum litteræ permultæ à nobis desideratæ fuere, nam cum non pauci Patres aquis ingruentibus vndique vallati, ad multos dies nullum hominem nacti fuerint, qui deferret Epistolas, ex quibus plura perciperemus, quàm quæ in his tantum

exa-

exarantur, ideo quæ hoc anno noui contigere, partim subiticebuntur. Atque hoc tempore flumina longe adeo, lateque diuagarunt, ut nobis illorum infamiei commisisse mortem sæpius intendant. Quidam verò nostris, vel fluminibus circumnenti, vel niuibus penè obruti in montium cacuminibus summa egestate coacti, famem glandibus refecere. Verum, & pestis quædam maxima nobis attulit incommoda, nam permulta hominum millia consumpsit miserandum in modum. Etsi ex ipsa calamitate fructum innumeri vberimum retulere, nam Patres nostri assidua mentis contentione, incredibilique labore insudarunt in ægrotis subsidio ferendo, tum etiam quod infantes, qui lustrali aqua fuerunt expiati, ad cælum octingenti migrarunt, qui verò superstites fuere, cæterorum exemplo permoti, vitam emendatiorem sunt exorsi, cum antehac dediti computationibus, cædes tantum molirentur. Populis his cum pauperrimi sint ac miserrimi homines, facilis pateret ad cælum aditus, si tantum liberer illis, cui nulla deferant indumenta, omniumque cibus radicibus pareretur, sæpenumero fame etiam adeo agitentur, ut anno superiori ciborum inopia milleni è vita discesserint, dormiunt humi procumbentes, qui verò nobiliores, strata palea, ac cum discessuri sunt è vita, domo egressi solo se proijciunt animam effiantes beluino more.

Superioribus annis idolorum cultui ac humanæ carnis esui summopere dediti erant, verum & ab illorum mente hæc penitus excidere, atque Deo Duce Indi, qui hanc Sancti An-

dreæ regionem incolunt, ferè omnes sacro baptif-
 mate initiati sunt. Sancti Gregorij sedes oppi-
 da decem amplectitur, etfi ob itinera fracta & pe-
 riculosa data opera est, vt ad duo tantum re-
 ducerentur, in quæ tres è nostris incumbunt, et-
 fi incredibili labore, paucoque post tempore plu-
 res etiã desiderabũtur. Cum enim per hæc duo op-
 pida aditus ad Xiximes populos aperiatur,
 cum primũ Christiana fide à nobis instruen-
 tur, plurium operarum studio, & solitudine
 indigebunt. Duobus ab hinc annis pax inita est
 cum his, quam etfi nobiscum seruarunt, tamen
 disidijs excitati Acaxeis populis maxima attu-
 lè e discrimina, nunc tamen cum illis etiam
 firmata pax, cum prius vndique Acaxeas sum-
 ma crudelitate insequentes, eorum carnem in ci-
 bum sibi pararent. Quod nonnullorum culpa
 accidit, nam postquam baptismo fuere initiati,
 denuo sceleribus implicati magnum nobis om-
 nibus incommodum attulere. Præcipue verò
 quidam Indus Regionem omnem percurrens, eo
 tempore, quo Ecclesiæ erigendæ erant, omnibus
 suadere palam cœpit, vt ab incepto desiste-
 rent. Aiebat enim Barbarus homo, in Patrem in-
 cidisse, & cum illo de animæ immortalitate sermo-
 nem habuisse, eo rationum pondere, vt facile
 persuaserit Patri, nil præterea, quàm ipsius figmèta
 fuisse, quæ prius de immortalitate prædicauerat.
 Quare pessimi hominis suafu in Hispanos
 milites perimulti conspirarunt: verum cum iam
 paucis post diebus oppido aduentitarent Hi-
 spani, Indi omnes timore perculsi Ducem petiere,
 apud

apud quem excusatione ab pœna illis impendente se exemere, quorum etiam aduentu pessimi auferere, qui verò in fide constantissimi permanferant, fortiores etiam facti sunt, inter quos alius optimis sane moribus Prouinciam omnem percutrit, vt imbecilles in fide firmaret sermonibus, tantoque feruore verba facit de Deo, & cœlesti vita apud omnes, vt maximam omnibus incutiat admirationem, cum nullus reperiatur, qui quifquam illi obijcere valeat.

Hoc etiam anno permulti infantes baptisinate lustrati vitam hanc miseram cum meliori commutarunt, inter quos vnus tantum baptisimo non fuit ablatus, nam quo tempore mater eum edidit, in colle quodam detinebatur, fluminibus vndique vallata adeo, vt nullum vitæ remedium illi omninò concederetur. Etsi Dei misericordia paucis post diebus cum aquæ minuerentur, incolumis euasit, infante tamen prius per morbum è medio sublato.

Pœnitentiæ Sacramentum summopere & colunt, & venerantur. Quare cum primum scelere aliquo detinètur, mox Patrem adeunt, apud quem peccatum detegunt non pauco dolore concepto: summa etiam pietate B. Virginem diligunt, ac quotidie globulos piaculares in eius laudem percurrunt.

Indus quidam Caciuius in Christianam pietatem adeo affectus erat, vt maximam temporis partem insumeret in Christiana Catechesi repetenda: Verum ad libidinem adeo propens⁹, vt penè de se ipso hastas abijceret. Nam cum Patris suasu per multas mulieres è domo eiecisset, nulla tamen
ratione

ratione à quibusdam alijs patiebatur destitui: Verum in grauem, & periculosum morbum incidit adeo, vt omnes de ipsius salute desperarent, sed tamen sanitati paucis post mensibus restitutus est, quare mutato consilio mulieres reliquas longe ablegat, vitamque ducit emendatiorem, singulari omnium admiratione, qui antea nouerant illum.

Alius in precibus fundendis dies ita sumit, ac noctes, vt nullum Tironem in Societate nouerim, qui tot preces quotidie exercent.

Pater verò Fernandus Santarenius hæc superioribus addidit. Hoc anno quadringentos baptismo ablui ac qui iam Christianam fidem amplexi in oppido, quod mihi curæ demandatum, mille ac septingenti numerantur. Etsi hoc anno quamplures oppido huic se adiunxere, qui Tubaueruti nuncupantur, qui à Patre alio baptizati fuerant paucis à me annis, cum enim quamplures eorum propinqui hoc in loco commorentur, qui Vrinoani dicuntur, ac flumina intercederent adeo periculosa, vt mortem cuiusque minitarentur, antiquo reiecto oppido nouam hanc sedem petiere, qui omnes vna etiam lingua vtuntur, Ædemque sacram maximam Religionem frequentant.

Hoc anno minutatim confracta idola quinquaginta, quæ senis cuiusdam suafu sibi seruabant, qui cum ob aduersam valetudinem, qua detinebatur, lapideum idolum Patri comminuendum obtulisset, quod Deum bellorum appellant, dolore in scelere concepto sanitati breui restitutus est. Plerique etiam illius exëplo alia in flumina proiecere. Erectæ etiam ædes sacræ binæ ab Indis maxima alacritate,

Caci-

Caciquius quidam mulierem apud se detinebat maxima ceterorum Christianorum offensione, quam etsi ab eius eripere manibus sæpius conatus fuisset: nil penitus proficiebam. Sed cum grauissimo tandem morbo ipsa detineretur, ac nulla salutis recuperandæ spes concederetur, illam inuisi, quæ longo sermone ad baptisma recipiendum incitata, illo abluta protinus euolauit ad cælum; quod idem prorsus nigro cuidam contigit morbo detento.

Quidam animo erat in alterum ita offenso, vt nil præterea quàm eum è medio tollendi ansam perquireret: verum sermone excitatus ad pœnitentiam, prauum facinus ab animo reiecit. Quadraginta Ieiunij diebus ea fuit omnium frequentia ad peccata detegenda, vt horas canonicas recitandi locus vix mihi concederetur.

Pater verò Floriantis de Ayerbe, qui in Indis oppido Sancti Iosephi adiacentibus egregiam nauat operam, hæc breuiter dicit: Hoc anno ob comunẽ illam calamitatẽ pestis per oēs has Regiones crudeliter debacchantis, quadraginta dierum spatio, centum & triginta mortem obiere, in hoc sancti Iosephi oppido, & si omnes peccatis confessione depositis sacro oleo intincti fuere. Cum verò nullus reperiretur loc⁹, vbi nõ innumeri penè valetudine aduersa detenti commorarentur, sancti Iosephi sacra ædes in nosodochium versa est, quo allati omnes commode satis degebant, quibus omnibus, & sermonibus, & Sacramentorum administratione, & cibo præstò fui, vt non fieri facile posset, quos mortalis valetudo omninò non tetigerat,

gerat,

gerat, fames è medio non tolleret. In hac æde sacra Sancti Iosephi, quæ nuper extructa fuit, primum sacrum decantatum est die Sanctorum Philippi, & Iacobi, quo etiam die exacta ætate hominem sacro baptisinate abluì, qui paucis pòst diebus naturæ satisfecit. Infantulus quidam, cum ante baptismum in morbum incidisset satis periculosum, duob' tandem pòst mensibus ad me delatus est, quem cum à matre illius percepissem adhuc baptismum non suscepisse, eadem nocti lustrali abluì fonte, etsi hilaris illius aspectus optimam valetudinem indicaret, sequenti tamen die ante auroram euolauit ad cœlũ. Qua de re immortales gratias Deo reddidi. Alio die quinque homines maxima Christianorum frequentia baptismo initiati sunt.

His quadragita dialibus, postquam populis meæ curæ commissis aures confitentibus aperui, Topiam petij, vbi conciones habui ad Indos illos, maximo omnium & solatio, & fructu. Repetitæ etiam confessiones quàm plures omnium à pueritia criminum: atque dum aliquãdo de Sanctissima Magdalena sermonem haberem ad populum, mulier quædam satis libera è corruptis moribus ad emendatiorem vitam, atque ad eò ad bonam frugem traducta est, vt eodem die, quo ab improba peccandi consuetudine se reuocauit, ab rasis capillis saccũ induerit, incredibili omnium tum Hispanorum, tum etiam Indorum admiratione, qui tenor adhuc ab ipsa seruator, singulisque hebdomadibus, peccatis confessione depositis, cœlesti pane reficitur. Faxit Deus, vt pergat quo pede cœpic.

Pater

Pater etiam Hieronymus Sanct⁹ Clemens, hæc ad nos scribit, qui in oppido Tamafulæ degit, ac in exercendis barbaris hominibus infudat egregiè. Nonnulla quæ litteris annuis censentur idonea, ad maius Dei Optimi Maximi obsequium breuiter, & strictim narrabo.

In pagis, qui mihi curæ sunt quatuor, nongenti fermè homines baptizati censentur: horum præcipua hoc anno enituit pietas & opera, in sacris a di-
bus erigendis, claris, conspicuis, sanctisq; mysterijs peropportunis. Duo & quadraginta sacro sunt lu-
strati baptisinate, quatuor & viginti in matrimoni-
um collocati: mille Christi clementia confessiones exceptæ sunt.

Mirabilium Christus Dominus Operator non raro suis alumnis hæc se præbuit tempestate. Seruatoris hominum generis profectò die parum absuit, quin Indus quidam demergeretur in flu-
mine, quoniam neque Missæ sacrificio interesse, neque ab opere se abstinere cogitaret, vt ipsemet postea, & Indi complures testabantur.

Octo porrò diebus, cum non exiguis partus doloribus primaria quædam mulier luctabatur, ita vt spiritum reddere cogeretur. At summa nocte So-
cietatis nostræ Sacerdote accersito, & super ægro-
tantem Sancto Iesu Christi, de more Euangelio re-
citato, filiū illicò peperit, & mirificè à morte sibi im-
minente Dei beneficio liberata est.

Per simile quiddam alteri mulieri planè contigit, quæ vehementer etiam partus doloribus preme-
batur: infantem duntaxat in lucem edere nequa-
quam poterat, sed ad eam Agno cereo admoto, pro-
dit

dit infans, & mater cum ingenti stupore omnium, Christi adminiculo, libera extat.

Præclarum vero in primis est, quod Hispano cuidam euenit, qui cum Sancti Pauli, vt appellant, lapillum accepisset à nobis, de collo pietatis ergò suspēdit: cuius quanta vis sit contra venenatos bestiarum morsus, rectè nouit, cum semel iter faciens in scorpiones plurimos casu incideret, à quibus magno Sancti Pauli miraculo nullo modo læsus est, vt non multò post ipsemet mihi narrauit.

Inueni hoc anno senem adhuc gentilitæ superstitioni addictum, adhuc falsorum lapidum, & dæmonum cultorem, ad quem redarguendum multus fui, sed Seruatoris nostri est in illum effusa beneficentia. Idolum enim quod sibi admodum carum, mihi cōminuendum donauit, & coram compluribus testibus spreis Dijs, in posterum Deum omnium Creatorem statuit implorandum.

Illud denique est memorabile quod accidit primario cuidam Indo, qui dæmonis horribili sanè perterrefactus ostensione, & terribili Iesu nomine inuocato, communem hostem fugat, & ab impugnatione omninò euadit incolumis.

Dei Optimi, & Maximi misericordiam imploremus, vt præstò semper nobis sit in præsentis vitæ periculis & futuræ Amen. Tamasulæ quarto Nonas Nouembris, anno à partu Virginis 1608. Hieronymus Sanctus Clemens.

MISSIO CINALOENSIS.

VT Paternitatem vestram de Cinaloensis missionis statu certiozem faciam, litteras tantum Patris Martini Peretz rescribam, cui missio illa commissa est, qui sic ait: Reuerentiam vestram admonebo de missione hac, in qua degunt hodie operæ nouem, ac tres Adiutores, qui maxima omnium commendatione, in Indorum horum salutem egregiè insudarunt, qui etsi in oppida distributi, statis tamen temporibus domum hanc petentes, tum sacris exercitationibus, commentationibusque spiritualibus exercentur, tum etiam aliquibus diebus membra longa exercitatione confecta reficiunt.

In Hispanos accolas, ac milites, Cinaloas, Mexicanos, ac Tarascos, qui in hoc oppido Sanctorum Philippi & Iacobi commorantur, Societatis nostræ munia Patres exercuerunt, sicuti superioribus etiam annis scriptum est, in diesque magis proficiunt omnes. Nam sæpenumero eo præsertim tempore, quo indulgentiæ declarantur, conscientiæ maculas penitentia Sacramento eluunt, cœlestique pane reficiuntur; Dialibus etiam quadraginta tertio quoque die corpus voluntaria diuerberatione coërcent.

Paucis ante mensibus Sodalitium erectum Sanctissimæ Virgini dicatum, in quod omnes adscripti sunt, Beatissimæque Matris Festa celebrant summa voluptate, animo præterea satis affecto sunt in Societatem, nam in necessitatibus nostros semper adeunt, qui ipsorum incommoda, & sermonibus, & rebus etiam necessarijs subleuant.

Illi autem, quibus hoc tempore Catechistica Doctrina, & Christiana præcepta traduntur, in septem oppida distributi sunt, quorum quatuor flumina Sanctorum Philippi & Iacobi incolunt, ac Ocoronicam regionem, reliqua verò in Sancti Ioannis Baptistæ Prouincia commorantur. Ex his etiam tria superiorib⁹ annis Catechesi formata sunt, cætera verò fidei Christianæ præceptionibus nunc imbuuntur.

Neophyti antiquiores in fide, ac pietate, quotidie proficiunt, ædes sacras frequentant, temporeq; Quadragesimæ verberibus in se animaduertunt, ac peccata confessione deponunt: cum verò hæc Indorum ingens copia sit, non solum tamen Catechistica Doctrinæ, sed etiam concionibus intersunt magno solatio, ac aliquando pio in res Christianas affectu adeò mouentur, vt sæpe in magna frequentia luctus astantium Patrem detineant concionantem, præcipue verò iam sermo de Christi Domini excessu habetur, Sacerdosque è nostris quadraginta ieiunij diebus quingentis ac tribus Indorum milibus peccata confitentibus aures accommodauit, agmine etiam eorum, qui se flagellis cecidere, longa serie ordinata sacella petebant, vt totam ferè noctem in eo cruciatu insumerent.

Verum in his, qui cœlesti pane reficiuntur, maximus vitæ emendationis fructus conspicitur, ad quem tanta pietate, & religione accedunt, vt permultos superet, qui cæteris sunt exemplo virtutis, sæpeque contigit ad Confessarium pluries accedere, vt leuissimas etiam culpas aperiat, antequam ad sacram mensam accedant. Pluribus verò, qui idem
sum-

mo exoptat desiderio, interdicitur, ut maioris quod assequuntur æstiment, permultæ etiam mulieres ad peccatum muneribus illectæ, & homines & pecunias contempserunt.

Anno superiori, quàm plurimi Guacabei accolæ ad scopulos ac caucas aufugerant, quos cum militum Dux insequutus esset, ut vel ad pristinam sedem illos adduceret, vel saltem castigatione aliqua in eos animaduerneret, ingruentibus tamen pluuijs ad oppidum re nulla confecta redierat: verum multis post mensibus, cum Ducis iram pertimescerent, ad caput omnes redierunt, cæterorum tamen exemplo, qui fugam & meditati fuerant, & facem omnibus prætulerant, Cruci suspensi sunt, præcipuè verò, quòd Neophytos quosdam ad cæterorum omnium communicationem repetendam illos adhortantes crudeliter interemissent.

In his nationibus Adolescens quidam degebat, qui maxima permultorum offensione vitam pessimam cum soluta muliere ducebat, hic cum aliquando agrum petiisset, ubi tunc illa versabatur, ac cum muliere ad aliquot horas commorat⁹ esset, cum domum iam repeteret fulgure percussus repente interiit. Cæterique verò Ecclesiasticæ sepulturae illum mandare volebant, usque dum Pater redijt, qui ad populum concione de iustitia Dei in scelestos ac peccatores habita, illum ad eòd permo- uit, ut non pauci anteactam vitam confessione expurgarint. Atque hæc de antiquioribus Neophytis.

Nouissimorum verò oppida quatuor sunt, quæ abhinc mensibus quatuordecim Christianis rudi-

mentis imbui cœperunt, quorum pueri, & natu
grandiores quotidie ad ædem sacram accedunt Ca-
techesim addiscendi gratia, vt citius aqua lustrali ex-
pientur, ac breuissimo temporis spatio duo, & o-
ctoginta salutari lauacro abluti fuerunt. Verum in
sene quodam Dei benignitas, & misericordia per-
specta est, nam cum illum Christianæ fidei dogma-
tibus formarem, etsi praua valetudine detentum,
vt tamen facilius, quæ forent opus memoriæ man-
daret, puerum, qui auxilium præberet in ediscen-
do, apud illum reliqui, cui senex cras, inquit, redi-
bis, nam postquam omnia percalleam, euolabo ad
Superos, quod cum à puero percepissem, ægroti
domum iterum repeto, ac Christianis rudimentis
imbutum, cum aqua lustrali initiatus esset, pauco
post tempore naturæ satisfecit.

Iecorates populi quotidie de Christiana religio-
ne opinionem augent, nostroque ritu fidelium
cadauera condi in ædibus sacris adeò gaudent, vt
hoc tantum in hac vita illis expetendum esse vi-
deatur. Cum verò aliquos hortarer, vt baptismum
susciperent, an fortè, inquit, corpora nostra post
mortem in æde sacra sepulturæ non mādanda sunt;
Quod tamen Ogueræ Prouinciam incolentibus
minimè arridebat, qui cum mecum aliquando ser-
monem haberent, de fide nostra amplectenda, eos
à fide tantum retardare dixerunt morem nostrum
cadauer humandi, cum ipsi in eadem de mora
domo corpus terræ reddant. Verum sermonibus
adeò permou eos ad morem nostrum compro-
bandum, vt id vnum nunc expectent, quod cum è
vita discesserint, in æde sacra humo iniecta conte-
gan-

gantur.

Cauamefi accolæ in fide Christiana non aded profecerunt, cum enim ad cæterorum Societatem nouissimè redacti fuerint, ac antea in caucis montiumque cacuminibus, vitam degerent agrestem, solitudinis desiderio sæpè affecti ad antiqua redeunt, permulti tamen hoc anno baptismum suscipere.

Ex alio oppido fructum vberimum nostri retulere, nam Ducis militum aduentu, is fuit omnium timor, vt qui quotidie ad ædem accedunt, vt initia Christianæ legis percalleat, permultique sacro baptismo initiati sunt. In hoc etiam oppido vetula quædam morabatur, quam cum Pater hortatus esset vt Christiana edisceret rudimenta, ac salutari aqua ablueretur, id vnum se aiebat expetere, priusquam efflaret animam, paucisque post diebus, cum de graui valetudine in quam inciderat, certior factus domum eius peteret, illam morbo aded quassatam reperit, vt planè mortem ostèderet aduētare, quam Pater baptismate iniciauit, oleoque sacro inunxit, & mox ipsa vitam naturæ reddidit. Senex etiã cum iam sacro fonte ablutus esset illicò diem obiit, qui cum permultis affinitate coniunctus esset, celebritate maxima, oppidique totius agmine factò, in æde sacra tumulo mandatus est.

Aliquando etiam in Idola Patres incidere, quibus barbari cibum ministrabant, vt eorum indignationem auerterent, aiebant enim iracundia ita efferuescere Deos illos, vt neminem ferre possent, quæ minutatim confracta in flumè proiecta fuere. Detecti etiam medici non pauci, seu potius præ-

stigiatores, qui ægris suadebant, ex corporibus ossa, lapides ferumque surgere, quæ gignebant morbos, quorum fallacia publicè ipsorum etiam experimento comprobata.

Qui Oqueram incolunt, in fide magis quotidie proficiunt, quàm plurimi enim baptismum suscipere, totidem matrimonio iuncti. Mulier quædam ætate confecta, adeò pertinaciter in Idolorum superstitione persistebat, ut nullo modo sermonem pateretur de fide Christi Domini amplectenda; verum munusculis adeò est illecta, ut sacrum laucrum summa exoptet cupiditate.

Aliud oppidum in fide instituit Pater Andreas Perez, in quo hoc anno ædes sacra erecta, quæ maxima Indorum frequentia, & celebritate dicata fuit; præterea etiam, cibo refecti omnes, qui ad Festum advolarunt, natu grandiores baptismum iam diu expetitum suscipiunt, computationes publicæ ab hominum memoria excidere, politioresque quotidie efficiuntur, nam nil magis exoptant quàm indui, terramque incolunt maximo studio.

Cum etiam intelligeret Pater, Comoporios Indos, qui ad oram maris degunt, cum benignè excepturos (nam adhuc gentilicis superstitionibus dediti sunt, gentes innumeræ, ac agrestes; etsi non adeò bellatores) illos petijt, cuius adventum cum ipsi præsensissent, ædem brevi extruxere, ibi coacti omnes eum expectabant, quam cum ingressus esset, precibus accolas Deo commendavit, concionemque de Deo rerum omnium Conditore, ac de æterna vita habuit, quibus rebus voluptate maxima

xima præbuere aures, speroque breui ad vnus Christi Domini cultum se consecratos. Hi etiam Insulas non longè disitas Patri indicarunt, in quibus innumeræ gentes commorantur, quibus nonnulla elargitus est, vt eos ad humanitatem magis alliceret. Faxit Deus Optimus, vt Ecclesiæ iugo ceruices subijciant.

Reliqua Indorum oppida, quæ nobis commissa sunt, mitescunt indies, feritatemque deponentes, se ipsos inuicem maximè diligunt; ac quoties, vel salutis, vel Maizij discrimen immineat, ad Deum precibus confugiunt, vt sanè mirum sit novos in fide homines tam breui spatio Christianam institutionem imbibisse. Mulierem etiam aduentante partu in vitæ periculo cõstitutam baptismi ablutio sanitati restituit.

Tegueci populi baptisate etiam inficiuntur, qui antea belli aded amantes erant, vt nullo vnquam tempore à cæde desisterent, computationibus dediti, ac maximè mulieribus, quorum scelera Patres satis deterruerunt, quibus eos ad Christi fidem hortandi cura commissa fuerat, vt de eorum salute hastas penè abijcerent, sed experientia eorum sefellit animos, nam cœlesti ope sacrosancto Christianorum ritu abluì cœperunt, etsi ex ijs non defuère, qui Patres studuerint è medio tollere.

Verum optima nonnullorum viuendi ratio cæteros hortatur ad idem præstandum. Neophyti quatuor cum mulieribus gentilibus vitã pessimam ducebant, sed quorundam exemplo permoti ad bonam frugem se redegerunt: mulieres verò pri-

stinis mores detestantes sacro baptisinate abluta fuere. Caciuius quidam tenebris gentilitatis oppressas mulieres quinque domi retinebat, ad libidinem exaturandam, sed nostrorum hortatu ceteris eiectis cum alia illarum matrimonio iunctus est. Alius nobilis, cum sororibus duabus degebat maxima per multorum offensione: verum & is Patrum suasionibus cessit. In permultos etiam gentiles nostri incidere graui valetudine detetos, qui in Christiana fide instructi, baptismoque abluti euolarunt ad Superos. Indi tres qui turpi scelere filios ac sorores matrimonio sibi iunxerant, à flagitio nostrorum precibus abhorrentes baptizati sunt.

Hoc anno oppidis alijs addita est natio eorum, qui Tzoes appellantur, innumerique putantur: hi quotidie in Christi fide instituuntur. Nunc verò Prouincia nobis paratur apertissima gentium illarum, quæ flumen Maiam incolunt; ab his autem non longè distita sunt permultæ nationes aliæ, quæ breui tempore Catechesi imbuentur, nam quotidie à Patre Prouinciali nobis adduntur operæ.

Qui hac in missione hoc eodè anno sacrosancto aternæ salutis fonte initiati sunt, ducenti triginta, & octo supra ter millia hominũ; matrimonio iuncti bi milleni numerantur.

In qua etiam missione viginti millia hominum fidei Christianæ præceptionibus à nostris instituuntur.